

Een rij nieuwe teksten in Als een beek van Kees Ouwens

In twee dichtbundels van Kees Ouwens staat achterin een 6-regelig gedicht, dat is samengesteld uit motto's van afdelingen uit de bundel. Het zijn Afdankingen (1995) en Van de verliezer & de lichtbron (1997). In een interview uit 1996 zegt Ouwens dat het gedicht uit Afdankingen is 'verdeeld' 'over' de afdelingen.

In Als een beek (1975) vouwt de rij gedichten zich op de helft van de bundel om. De twee rijen gedichten bewegen daarna heen en weer t.o.v. elkaar. Je ziet het beeld van 'de rivier met vlottende spiegel' uit de titel van het elfde gedicht.

Door verschijnselen in de bundel worden een aantal 'nieuwe' teksten gesuggereerd. Het ontstaan van deze teksten wordt hier getoond met intekstmarkeerders en cijferschema's. De teksten vormen door de manier van ontstaan vier groepen. De groepen teksten staan aan het eind onder elkaar in een rij.

1. op de omslag	een korte nieuwe tekst
2. van begin tot eind in de bundel	vijf korte teksten, een titelacrostichon en drie pictogrammen
3. in de bundel als geheel	onder elkaar paarsgewijs de eerste regel van gedicht 1 en 7 titels
4. in de bundel in beweging	vanaf gedicht 1 telkens twee keer twee titels naast elkaar

KEES OUWENS

ALS EEN BEEK

blauw als een beek

KEES OUWENS
ALS EEN BEEK

KEES OUWENS
ALS EEN BEEK

kees
als kees
als au
een au
een wens
beekwens
beek

kees
kees als
au als
au een
wens een
wensbeek
beek

letters lettergrepen woorden

kees ouwens	10	3	2
als een beek	10	3	3

KEES OUWENS

ALS EEN BEEK

kees en blauw

Wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid	44	15	11
en met zijn scherpste blik - zo scherp dat licht splijt	44	11	10
oprecht verblind vasthoudend naar de hemel kijkt	42	12	7
die ziet geboren worden wat niet was, zijn oog	37	12	9
doet ze herrijzen: gewaande paradijzen.	33	12	5
	200	62	42

15 Smaak

1 Ik zag een beek zich heffen tegen de kracht der zwaarte in in het droombeeld binnenskamers.

11 Rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel 38 12 7
st... v

12 De scheiding

7 bevrucht water tot menigvuldigheid, laak de realiteit

smaak

sss...maak

maak

laak

42 Besluit

Het getuigenis, besloten in het zeggend zichtbaar voorwerp onder de lucht van pracht	71	22	13
dat de vertelling is der dingen op de weg voorkomend, zichtbaarheid zegt al	62	20	13
want wat overbodigheid, als al het oog verblind door echtheid, hen ziet	58	18	12
blijkt spraak.	12	2	2
	203	62	40

1 1 Wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid
42 4 blijkt spraak.

wie de de rijen op een zijn beid' : blijkt
langs land gaat dag na ar : spraak

wie de de rijen op een zijn beid': blijkt
langs land gaat dag na ar: spraak

3 Muren

Een laatste wandeling leerde de onomkoopbaarheid van het lot dat klaar lag.
Een laatste blik leerde ontzag voor de constante in het huis dat al ver terug lag.
Een enkel raam maakte gewag van de lamp die brandde nu toch de nacht gearriveerd was.

Ik nam een pen als maatstaf voor het waar gebeuren, het voorval schreef in monochrome
kleuren de lezing voor die in mijn aard gereed lag.

Daar ik een minnaar ben van die vier koude muren, zet zich een daad
op schrift binnen het uur, die zijn ontstaan, gesteldheid dankt aan   regel 7 15 lettergrepen
de schriftuur, aan letterlijkheid toch minder zwaar tilt dan het feit
dat zich vertilt aan de realiteit.

ik en u

6 Groen

Ik liet mij gaan op weg onder de dreiging der onbestemdheid
naar plaats en uur waar een omgeving voetstoots woord **nam**
en zonder strakheid lucht niets anders duiden kon dan wolken**n**

regel 3 15 lettergrepen

boven het bospad. **Zand**
waar taal en teken niet staan in de bast noch klinken**n**
zelfs vraagt om zwijgen wijdheid van de zoom uit
waarmee u spiedt, opziener, die dan op heide **stapt**
uit de beschutting, **blad**
de stem niet wiegen kan op hoge toon van strafbaarheid
de arm is afgemetener **dan**
korrels uit de koker, die spreiden hun trechter.

Wie roept dan nog de boom het bos uit
zolang men naar diens veelheid gaan **kan**
om niet te spreken wat zich zegbaarheid ontlene liet
aan woordloos **doods**

zoals de man zijn groenheid in de beschutting waant van groen**n**
dan **weg** **is**.

regel 16 15 lettergrepen

nat
is
dan
zandweg

De vervolgde

U bent mijn zonneshijn zelfs nu ik de verbindingsweg alleen afleg
tussen twee plaatsen

uiteengelegen, maar eens bezocht sinds mensenheugenis
toen op de bovengrond

Helenaheuvel, het bolwerk waar thee trok op het hooglandelijk
in de namiddag van de begonnen dag tot daar gevorderd

genoemd naar het punt van avondmaal
waar dan de jagerman met de weitas waarin honger huist   Regel 8 15 lettergrepen

hij zelf daarin kruipt en bos deelt
met de vervolgde onomgekomen.

tu
tu

11 Rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel

Laat mij dat zien: de wateren met vocht, lucht met wind
reik weide aan en kam het gras

dat opstaat 's ochtends
plet ook de weg totdat het vlak bereidt de reiziger een doortocht

al herhalend het vertrekpunt stap voor stap
en til vrucht uit aarde, beroof dan wie niet zien zal van gezicht

leidt de dorst naar wateren, scherp de onwetende het zien   Regel 7 15 lettergrepen
in dat niet kijkt, maar laat mij wel

de letter in het vacuüm dat niet volgaat
waarmee de naam begint van de verscheidene.

st... v

5 Schaal 6 Groen

Schaal

De vallende avond die zijn gelegenheid kiest wars van onwaarschijnlijkheid, openbaarheid als een schurft wegvaagt
wanneer ik zijn duister van mijn raam krab van mijn belvédère
en die zijn leed als een steen legt die het hart bezwaart
van over het kanaal als een veerman komt die niet keert
met zijn last het oog vermoeit als een slaap
uit wie een staat zwelt die het zicht als een kwaal grijpt
wiens grauw een sloof eist die de netheid dient - de vallende avond, eens talmend
hing rond het uiterst huis, zoals de onvermijdelijkheid die ongevraagd komt, de daad schuwft als een meest-begunstigde
maar zich voltrekt als een handeling.

Groen

Ik liet mij gaan op weg onder de dreiging der onbestemdheid

naar plaats en uur waar een omgeving voetstoots woord nam
en zonder strakheid lucht niets anders duiden kon dan wolken

boven het bospad. Zand
waar taal en teken niet staan in de bast noch klinken

zelfs vraagt om zwijgen wijidheid van de zoom uit
waarmee u spiedt, opziener, die dan op heide stapt

uit de beschutting, blad
de stem niet wiegen kan op hoge toon van strafbaarheid

de arm is afgemetener dan
korrels uit de koker, die spreiden hun trechter

Wie roept dan nog de boom het bos uit
zolang men naar diens veelheid gaan kan

om niet te spreken wat zich zegbaarheid onthenen liet
aan woordloos doods

zoals de man zijn groenheid in de beschutting waant van groen
dan weg is.

st v

2 Hinde 20 Het klavier

a

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	114	158	118	152	182								122	138	159			160	114	lttrgrpn
		158													159			160		
		158	118	152	182								122	138						

b

Schaal
158 118 152 182
138 122
Smaak

c

s s d v v m r s r r s w z z t

2 Hinde
3 Muren
4 De kleur
5 Schaal
6 Groen
7 De dierbare
8 De verscheidene
9 De vervolgde
10 Het meubel
11 Rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel
12 De scheiding
13 Roem
14 De ruimte
15 Smaak
16 Wasdom
17 De zoon
18 Een zang
19 De taille
20 Het klavier

12 De scheiding laatste regel, 13 Roem regel 3, 16 Wasdom regel 4, 22 De pijl middelste regel, 24 Smet regel 1 en 2, en 29 Zwartsel eerste regel 15 lettergrepen

30 Zonsopgang 115 lettergrepen. 33 Een zuurstok

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
maak/laak	ik en u	nat/is/dan/zandweg	tu/tu st...	v	s	r									w					
42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22
						zuurstok					z	z						s		p

De cijfers zijn naar de editie van Als een beek in de verzamelbundel Alle gedichten tot dusver uit 2003 (eerste druk 2002). In deze editie staan 7 letters minder en 1 woord meer dan in de oorspronkelijk editie uit 1975. In de Verantwoording van de verzamelbundel worden 'summiere wijzigingen' gemeld in drie gedichten.

Gedicht 20, Het klavier: 'zwoelte' r.1 wordt 'zoelte'.

31, Het avondrood: 'lijflucht' r.1 wordt 'uw lijf'.

40, Het vaderland: 'putten' r. 9 wordt 'wellen' en 'zenith' wordt 'zenit' in r.12.

Daarnaast: 'Broerder klein' wordt 'Broeder klei' in 28, De storm, r.7. De twee weggelaten letters leveren 'nr'. 'labyrinth' blijft 'labyrinth' in 38, Evenbeeld, r.2.

Met deze aantekening geef ik de totaalcijfers van de bundel:

rij 1	rij 2	verschil	som	
70	28	42	98	strofes
219	165	54	384	regels
2039	2153	114	4192	woorden
2925	3039	114	5964	lettergrepen
9458	9711	253	19169	letters

<i>Wie...</i>	<i>Hinde</i>							<i>De vervolgdde Radrmvs</i>												<i>Het klavier</i>	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
62	114							117	117										114		
62																88			88		
42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	
<i>Besluit</i>																<i>Zucht</i>			<i>De pijl</i>		

$$62 - 88 - 114 - 117$$

$$26 \quad 26 \quad 3$$

1 wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid
42 besluit

2 hinde
20 het klavier

9 de vervolgdde
11 rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel

22 de pijl
26 zucht

Touw

	7		5																	2		
	6x2+1		4x2+3																	5+2		
5	13		11										7							7	3	regels
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
62	114		118										122						114	66	letter-	
62	126			110																88	grepen	
42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22		
4	9			5																5		
	6+3																					
	2																					

$$2 \quad 4 \quad 14 \quad 41 \quad 38$$

$$114 - 118 - 122 - 126 - 110$$

$$4 \quad 4 \quad 4 \quad -(4 \times 4)$$

$$38 \quad 14 \quad 41 \quad 4 \quad 2$$

$$5 - 7 - 9 - 11 - 13$$

$$2 \quad 2 \quad 2 \quad 2$$

Rader

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21
62 114
42 41 40 39 38 37 36 35 34 33 32 31 30 29 28 27 26 25 24 23 22
62 126 97 88

114- 41   126- 62   42- 62   1- 2
114- 23   97- 88   22- 66   21- 20

Lasso

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21
114 158   152   163   117   117   174   184   174 154   114
11   11   10   20   40

De bundel in beweging

Je kunt een aantal formele stimulansen noteren.

A Het eerste gedicht als enige titelloos.

B Drie telreeksen in de eerste zes gedichten van de bundel

gedicht	versregels		
	a	b	c
1	5	5	1 x 5
2	1 + 6 x 2	1 + 6 x 2	1 + 6 x 2
3	3 + 2 + 4	3 + 2 + 4	3 + 2 + 4
4	4 x 2 + 3	4 x 2 + 3	4 x 2 + 3
5	9	9 (9 - 5)	9
6	1 + 8 x 2	1 (6 - 1) + 8 x 2	1 + 8 x 2

gedicht	1, 2, 3, 4, 5	2, 3, 4, 5, 6	1, 2, 3, 4, 5
a	5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5	1, 2, 3, 4, 5/1

C Als je de ene rij gedichten omhoog schuift zie je twee keer twee negens naast elkaar- met telkens wisselende strofevorm.

1	5	5			
2	1 + 6 x 2	13	4	4	42
3	3 + 2 + 4	9	9	6 + 3	41
4	4 x 2 + 3	11	16	16	40
5	9	9	9	3 + 3 + 3	39
6	1 + 8 x 2	17	5	5	38
			10	10	37

Gedicht 4, De kleur, eindigt met 'de kleur/ van reinheid' in r 10/11 en in gedicht 40, Het vaderland, staat 'de geur van ongereptheid' in r. 3. Je ziet 5 correspondenties op een rij: de-de, kleur-geur, van-van, ongerept-rein, heid-heid, in totaal 10 tekstelementen.

D

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
					182	210	163	117	184						81	180	160	114	66	
					189	110	233	207	202						88	109	93	97	88	
42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22

Beweeg je de eerste rij naar links dan zie je behalve de sequentie 207-233-110, ook 207-163-210 en 207-233-210: er komt een nadere verbinding tussen de twee drietallen.

1
kees en blauw

2
maak
laak

ik en u

nat
is
dan
zandweg

tu
tu

st... v

s s d v v m r s r r s w z z t

_____ \ scharnier

<===== pijl

===== zuurstok

3
wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid
besluit

hinde
het klavier

de vervolgde
rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel

de pijl
zucht

4
wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid

wie langs de landerijen gaat op een dag na zijn arbeid besluit
hinde besluit

hinde stijfheid
muren stijfheid

muren het vaderland
de kleur het vaderland

de kleur gave
schaal gave

schaal evenbeeld
groen evenbeeld

groen klier
de dierbare klier

de dierbare vroomheid
de verscheidene vroomheid

de verscheidene het huis
de vervolgde het huis

de vervolgde anton
het meubel anton

het meubel een zuurstok
rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel een zuurstok

rustpoos aan de rivier met vlottende spiegel de bijl
de scheiding de bijl

de scheiding het avondrood
roem het avondrood

roem zonsopgang
de ruimte zonsopgang

de ruimte zwartsel
smaak zwartsel

smaak de storm
wasdom de storm

wasdom bezit
de zoon bezit

de zoon zucht
een zang zucht

een zang glans
de taille glans

de taille smet
het klavier smet

het klavier avond

de wet avond

de wet de pijl
de pijl